

Салбчиларнинг ваҳшийлиги

Фазилатли Фаластин ерларида уччала диний эътикод вакиллари тўла тинчлик ва тотувликда яшаб турган бир пайтда Оврупо насронийларининг айрим диний ва сиёсий раҳбарлари Куддус устига салбчилар юриши ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилдилар.

1095 йилнинг 25 ноябрида Клермондаги епископ бош бутхонасида Папа Урбан II насронийларни ҳарбий юриш қилиб, «Муқаддас заминни мусулмонлардан қутқаришга» чақирди. Оврупонинг барча бурчакларидан тўпланган насронийларнинг юз мингдан зиёдрок қўшини асосан Шарқнинг беҳисоб бойликлари тамаъсида Фаластинга қараб йўл олди. Узок ва силла қуритар юришдан, қирғинбарот урушлар ва мусулмонларнинг шаҳарларини вайрон қилишдан сўнг салбчилар қўшини ният 1099 йили Қуддусга етиб борди. Беш ҳафтача давом этган қамалдан сўнг, шаҳар таслим бўлиб, салбчилар унга кириб бордилар ва тарихда ҳали кўз кўриб, қулоқ эшитмаган ваҳшийлик содир қилдилар. Шаҳарнинг барча мусулмонлари ва яҳудийлари қиличдан ўтказилди. Салбчилар севги ва раҳм-шафкат дини бўлган насронийликнинг барча ахлокий амр-фармонларини топтаб ташладилар ва «дин ҳимояси учун қураш» номи билан никобланиб, очик-ойдин ҳудонинг буйруқларига зид равишда террор уюштирдилар. Йиллар ўтиб салбчиларнинг жиноятлари ҳозирги замон насронийлари олий раҳбарлари ва жамоатчилиги томонидан

эътироф этилди.

Салоҳиддин Айюбийнинг адолати

Салбчиларнинг ярим ёввойи лашкари сарҳадлари Фаластиндан Антиохия (ҳозирги Туркиянинг жанубий-шарқий қисмидаги Антиокия шаҳри)гача чўзилиб кетган Куддус подшоҳлигини ташкил этиб, Куддусни ўз пойтахтларига айлантирди. Бирок муқаддас Фаластин ерларига даҳшат ва қайғу-алам олиб келган бебош салбчиларнинг ҳукмронлиги узок давом этиши мумкин эмас эди. Таникли саркарда ва сиёсий арбоб, Коҳира султони Салоҳиддин Айюбий Яқин Шарқдаги барча мусулмон амирликларини бирлаштириб, 1187 йил 3 июлда Жалила (Генисарет) қўлидан гарброкдаги Хиттин қишлоғи яқинида бўлган жангда салбчиларнинг қўшинларига қашатқич зарба берди. Жангдан сўнг салбчилар қўшинларининг икки бош қўмондони Рено Шатильонский ва қирол Ги Салоҳиддин Айюбийнинг ҳузурига олиб келинди. Суддан кейин мусулмонларни қийноққа солиш ва қиргин қилиш билан ёмон ном чиқарган Рено Шатильонскийни қатл қилишга қарор қилинди. Қирол Гини эса, айби бўлмаганлиги учун озод қилиб юбордилар. Фаластин одамлар орасидаги қинакам адолатли муносабатга яна бир қарра гувоҳ бўлди. Хиттиндаги жангдан сўнг Салоҳиддин Айюбий Куддус шаҳрини салбчилар ҳукмронлигидан батамом озод қилди, айнан Меърож кечаси арафасида Фаластиннинг 88 йиллик истилосига нукта қўйилди. Салбчиларнинг 88 йиллик ҳукмронлиги даврида шаҳарда қачонлардан буён яшаб келган барча мусулмонлар йўқ қилинган эди. Салоҳиддин қўшинлари шаҳарга қириб келгандан сўнг, унда қолган салбчилар ўзлари ҳам ана шундай қисматга дучор бўлишларини қўрқув билан қутдилар. Бирок Салоҳиддин шаҳардаги биронта ҳам насронийга зарар етказмади. Бундан ташқари, у фақат ўзларини салбчилар қўшинига мансуб ҳисоблаган католик насронийларга шаҳарни тарқ этишни буюрди. Православ насронийлар эса шаҳарда қолиб, ҳеч қандай жабр-зулм ва қамситиш қўрмай, одатдагидай ҳаёт кечирдилар ва диний ибодатларини адо этдилар. Англиялик тарихчи Карен Армстронг мусулмонларнинг Куддусдаги иккинчи ғалабасини шундай таърифлайди:

1187 йилнинг 2 октябрида Салоҳиддин ва унинг қўшинлари Куддусга қолибона қириб қелишди ва энди шаҳар 800 йил мусулмонларники бўлиши қерак эди. Салоҳиддин православ насронийларга ваъда берганидай, шаҳарда Ислом адолатининг юксак тамойилларини ўрнатди. Қуръонга итоатан у ҳеч қимга зулм ўтказмади, 1099 йилдан буён салбчилар томонидан шаҳарда қириб ташланган диндошларининг беғуноҳ ўлими учун қасос олмади. Биронта ҳам насроний қатл этилмади, улардан бирон қишига ҳам зулм қилинмади. Асир тушган салбчилар учун қовон пули энг қам миқдорда белгиланди. Қуръон оятлари орқали буюрилганига қўра, оғир айби бўлмаган қўлаб салбчилар қовон пулисиз озод қилиб юборилди. Салоҳиддиннинг иниси Одил ишлатиш учун ўзига 100 яқин асирни сўраб олган эди, аммо кейинчалик уларнинг оғир рухий ҳолатдалигини қўргач, ҳеч қандай қовонсиз барча ҳарбий асирларга жавоб бериб юборди. Айрим бой насронийлар шаҳардан қетишга қарор қилдилар. Улар барча бойликларини ўзлари билан олиб, шаҳарни ҳеч қандай тўсиқсиз тарқ этдилар. Ваҳоланки, ана шу бойликлар барча

асирларни сотиб олиб, озод килишга етарли эди. Епископ Гераклиус ўзи учун 10 динар тўплаб, тўплаган ҳамма мол-мулкни аравага юклаб, шаҳарни хотиржам тарк этди. Султон Салоҳиддин ва унинг қўл остидаги мусулмон қўшинлари насронийларга чинакам адолат ва раҳм-шафкат билан муносабатда бўлдилар, мағлубиятга учраган жангчиларга уларнинг салбчи саркардаларига караганда ҳам кўпроқ адолат кўрсатдилар. Фаластиннинг бошқа шаҳарлари ҳам салбчиларнинг вахшийлигига дучор бўлган эди. Халк қаҳрамони сифатида талкин қилинадиган Англия тарихининг афсонавий шахси Ричард Шерюрак 1119 йилда III салб юришида ҳозирги Исроил ҳудудидаги Аккон (Акра) қалъасини камал қилишда қатнашган. Қалъа таслим бўлгандан кейин, у товон тўлаш ва сулҳ таклифларининг биронтасига қўнмай, шаҳардаги деярли 3000 мусулмонни, аёллар ва болаларни ҳам қўшиб қатл қилишга буйруқ беради. Шаҳарни салбчилардан озод қилган мусулмон қўшинлари тинч аҳолининг вахшиёна қатл этилганлигини ўз кўзлари билан кўрдилар. Хаттоки қариндошлар ва яқинларидан жудолик алами ҳам мусулмонларга ганимдан ўч олиб, зулм қилишга йўл қўймади. Чунки Парвардигор Қуръонда мусулмонларга шундай деб буюрган: «Эй мўминлар, бирон қавмни ёмон қўришингиз ҳаддингиздан ошишингизга тортмасин» (Моида, 2). Мусулмонлар ҳеч қачон тинч аҳолига қарши ҳарбий қуч ишлатмаганлар. Хаттоки мағлуб бўлган салбчиларнинг қўшинларига нисбатан ҳам жазо ва шафқатсизлик қўлланилмаган. Чунки Ислом зўравонлик, зиддиятлар, урушлар ва террорни тағ-томири билан йўқотиш йўли ҳамда адолат, тинчлик, диний бағрикенглик ва фаровонлик қафолатидир.